

הסידות בפרשה

הרב יצחק שפירא

פרשת תולדות

כבוד המת

במלחמה הנוכחית בולטת מאד ההתעסקות באיסוף זיהוי וקבורת החללים, מצוה גדולה וקשה זו מצריכה התייחסות תורנית גם בהיבט הכללי של המלחמה וגם בהיבט הפרטי

והנפשי.

שלום לידידינו היקרים!

העיסוק בקבורת מתים מתואר בתורה בפרשייה שלמה. לאחר מות שרה אברהם יוצא לחיפוש אחר מקום קבורה עבורה, כשבסופו עוברת לידו שדה המכפלה יחד עם המערה שבה. עברו כבר אלפיים שנה מאז בריאת העולם, העולם עבר כבר שליש מקיומו, וזוהי הפעם הראשונה בתורה שמתוארת קבורת מתים. על קניית השדה על ידי אברהם נאמר: "ויקם שדה עפרון", ומבאר רש"י שהכוונה היא ש"תקומה הייתה לו". בזהר מבואר שבקבורת שרה נעשתה תקומה לאדם הראשון, הקבור גם הוא במערת המכפלה.

קבורת המתים – אכפתיות לגוף

מהי אותה תקומה שנעשתה לאדם? כל עוד אברהם איננו קובר את שרה, היחס למתים ולקבורתם לא היה חשוב. כל עוד הם חיים מתייחסים אליהם בכבוד ושומרים עליהם, אבל לאחר שהם מתים, ואין עוד מה לעשות איתם – אין שום התייחסות כלפיהם, לא אכפת מהם בכלל. אבל אברהם קובר את שרה, הוא אומר שיש פה משהו גדול, שיש כאן משהו שה' רוצה אותו. האדם הוא לא סתם בריאה שנבראה וכשהוא כבר לא כשיר אפשר להשליך אותו כ'דומן' וכ'פסולת'.

הזהר מדמה את אברהם לנשמה ואת שרה לגוף, כך שהנשמה קוברת את הגוף. הנשמה שומרת על הגוף ומצפה לו, מאחר שהיא רוצה לשמור איתו על קשר. הנשמה לא משתמשת

בגוף, אלא אכפת לה ממנו, והיא רוצה להיות בקשר איתו. ממילא היא לא זורקת אותו כשהוא ממלא את תפקידו, אלא שומרת אותו, ומצפה שהקשר יתחדש.

מצוות קבורה – המוות מבטא רחמים ולא אכזריות

מלבד התיאור של קבורת שרה, מתוארת בתורה קבורה נוספת, קבורת משה (דברים לד, ה-ו): "וַיָּמָת שָׁם מֹשֶׁה עֶבֶד ה' בְּאֶרֶץ מוֹאָב עַל פִּי ה': וַיִּקְבֹּר אֹתוֹ בְּגִי בְּאֶרֶץ מוֹאָב מוֹל בֵּית פְּעוֹר וְלֹא יָדַע אִישׁ אֶת קְבֻרָתוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה". חז"ל לומדים ש'ויקבור אותו', הכוונה לה', שקבר את משה. מכאן לומדים חז"ל שחלק ממצוות 'והלכת בדרכיו' היא קבורת המתים.

כאשר ה' מצווה עלינו לקבור את המתים הוא הופך לנו את המבט על המוות, ממבט של אכזריות למבט של רחמים. כל עוד התחושה שהיא שה' מנצל אותנו, משתמש בנו לצרכיו, וכשנגמר לו הצורך או יכולת השימוש הוא כביכול זורק אותנו כדומן ופסולת, אנחנו רואים את המוות כאכזרי, כאטום, חסר רחמים. אבל אם לה' אכפת ממנו גם כשאנחנו לא מועילים בכלל, גם כשאין לנו עוד יכולת לתת לו שום דבר, אנחנו רואים במוות את הרחמים של ה', את האכפתיות שלו.

העם הערבי איננו רואה את הרחמים של ה', ואיננו מאמין שלה' אכפת מהברואים שלו. הם רואים את האלוקים כבעל הכח, שמשתמש בבני האדם להגדיל את כוחו. המוות בעיניהם הוא מלא באכזריות, מלא באטימות וחוסר אכפתיות של אלוקים. מבט כזה על המוות גורם לאכזריות גדולה ביחס אל המתים [כמו שלצערנו קרה בטבח הנורא]. כשאדם שתופס ככה את אלוקים לא פלא שהוא מתייחס למת בצורה שמביעה את כל האכזריות שהוא חש שקיימת ביחס של אלוקים אליו ואל חייו. אך כאשר אנחנו רואים שה' מצווה לקבור את המתים, ומתייחס אליהם באכפתיות אמתית, המוות בעינינו מלא רחמים, וכך אנו מתייחסים אל המתים, בצורה מלאת רחמים.

קבורת מתים – לקבור את עצמך

בתיאור קבורת משה נאמר "ויקבור אותו", כאשר איננו ברור מי הוא הקובר. חז"ל מבארים בשתי צורות, שתיהם מפתיעות: או שה' קבר את משה, או שמשה קבר את עצמו. מאחר שחז"ל למדו מכך את החיוב לקבור מתים, ניתן להתבונן על פי זה ששתי בחינות אלו שייכות בכל אדם שקובר מתים. הקובר מתים הוא קצת קובר את עצמו, ומאחר שהוא עושה זאת על פי ציווי ה' ניתן לומר שה' קובר אותו.

מהי אותה קבורה שהאדם קובר את עצמו? אדם שמתעסק בקבורת מתים, בטח כאשר עיסוק זה מלווה במראות קשים מאד ובהתעסקות מאד אינטנסיבית, הוא נשאב ונתפס חזק לתוך המוות. המוות איננו דבר שהאדם מסוגל להישאר אדיש כלפיו, והעיסוק במתים ובקבורה שואב את האדם ותופס אותו חזק מאוד.

אך האדם יכול להתייחס לכך בשתי צורות. הוא יכול לחשוב שהמציאות שמולו אכזרית מאוד, קשה מאוד, וזה מה שתופס ושואב אותו. אבל האמת היא, שאם הוא היה רואה רק את המצוקה ואת האכזריות שבמציאות הזאת, הוא היה רוצה לברוח מכך ולא להתעסק בזה כלל. הוא היה רוצה להתעלם מהמתים, שמבטאים בצורה קשה ביותר את האכזריות שהוא חש שישנה כלפי המציאות. האדם צריך לשים לב שמה שהביא אותו להתעסק כל-כך הרבה במתים, עד כדי כך שהוא מרגיש שהמציאות הזאת תופסת אותו לגמרי, שהיא קוברת אותו בתוכה, והוא לא יכול להתנתק ממנה – זה הרחמים הגדולים של ה' על המציאות, על הגוף, ועל המתים. ה' הוא זה שקבר אותו. האדם צריך לשים לב מה הביא אותו להיכנס למציאות שתתפוס אותו כל-כך חזק, מה גורם לו לקבור את עצמו.

שנזכה למה שנאמר 'בלע מות לנצח'

שבת שלום!

בית ישיבת 'עוד יוסף חי'

